

Qarabağın Aslanı

Milli Qəhrəman Allahverdi Bağırovun məzarı qalib Ağdamın yeni ziyarətgahlarından birinə çevrilib

... Atası Teymur Allahverdi oğlu Bağırov əslən Qubadlıdır. Atası Allahverdi kişi 1918-ci ildə Qubadlıda erməni müsəlman davasında döyüşürmüş. Həyat yoldaşı da onunla birgə olduğundan "Allahverdinə qoyub gedə bilmərəm" - deyib, Teymuru həvalə edib öz qardaşlarına...

Baba Allahverdidən nəvə Allahverdiyə...

Pirverdi dayıları beş yaşlı Teymuru və onun Sayalı adlı balaca bacısını hələsini xurcunun bir gözüne qoyub, at belində götürüb Ağdama. Uşaqları Ağdamda qohumlara tapşırıb geri qayıdan Pirverdi kişi görüb ki, Qubadlıda uşaqların ata-anası şəhid olub. İkisini də Eyvazlı kəndində meşədə dəfn edib.

Bu, baba Allahverdi Bağırovun taleyi və sonu...

İndi söhbət açacağımız qəhrəman isə nəvə Allahverdi Bağırovdur. Düşmən hamımıza, yəni həm də bu ocağa nəsilbənəsil qənim kəsilib. 100 illərlə çəkmişik onların qovğasını və babalar yaşadığını, nəvələr də yaşayıb...

Qolunu qatlamaq mümkün olmayan oğul...

Teymur Bağırov Ağdamda böyüyüb. Ağdama onun kimi köçkün gələn Zümrüd adlı Şuşalı qızla ailə qurub. Ailəsində 10 uşaq olub, 7 qız, üç oğlan...

Əzəl çətinlikləri olsa da, sonra həyatları qaydasına düşüb. Ağdamda səkkizotaqlı böyük evləri varmış. Teymur kişi Ağdamda xeyirxahlığı ilə ad çıxarıb, yığılanı qaldıran, əl tutan adam olub.

Allahverdi altı qızdan sonra dünyaya gələn, əzizlənən oğul idi. Atası İkinci Dünya müharibəsindən qayıdandan sonra 1946-cı il aprelin 22-də doğulub Allahverdi. Hər il onun adına qurban kəsilirmiş. Bacıları əhd etdikləri kimi, qurbanlığı qohum-qonşuya ayaqyalın paylayarmışlar. Özündən sonra daha iki qardaşı və iki bacısı olub.

Teymur kişi davadan qayıdandan sonra Ağdam kolxoz bazarında qəssab işləyirmiş. Hər il ailədə yalnız Allahverdinin ad günü qeyd olunurdu. Bacısı Almaz Bağırova danışır ki, ancaq Allahverdiyə qiymətli nə isə alırdı: "Hamımız üçün də elə idi, elə qəbul olunmuşdu. Bir dəfə Ağdamda zəlzələ oldu. Oyandım ki, anam Allahverdinə çağırır ki, dur qaç çölə, zəlzələdir. Heç birimizi səslemir. Ancaq onu xilas etməyə çalışır: "Ədə, anan ölsün, dur qaç çölə. Hər kəlməsinin başı ona "anan ölsün" idi".

Almaz xanım deyir hamımız Allahverdinə qoruyurduq. Kimsə ona bir söz deməsən, döyməsin: "Hardasa 7-8-ci siniflərdə oxuyanda Allahverdi qolunu qatlamaq mümkün olmayan bir oğul oldu, sarışın, hündür. Bir gün bacımızın "paltarbiçdisi" (Qarabağda qız toyu) idi, kimsə gəldi dedi ki, 5 nömrəli məktəbin qabağında 10-15 nəfər birdən Allahverdinin üstünə düşüb. Hamımızdan qabaq o "paltarbiçdisi" olan bacım qaçdı. Anam dizinə vurdu ki, vay, bu qız hara qaçır, biabır olduq. Getdi, gülgülə qayıtdı dedi ki, biri də qəddini açma bilmədi, Allahverdi cəld tərpenib təkbaşına hamısının cavabını verdi. Həyatı bo-

yu Allahverdi bir düyməsi qırılmış, harası zədələnmiş gəlmədi. Sözü də böyük idi, tez-tez davaya düşürdü. Heç kim onu sındıra bilmədi".

Yüngül atletikadan voleybola, oradan da futbola...

Allahverdinin 20 yaş olanda anası 51 yaşında dünyasını dəyişib. Qadının tabutunu həyətin ortasında vidalaşmaq üçün qoyanda Allahverdi çöl

Dövlət Sərhəd Xidmətinin polkovnik-leytenantı Zümrüd Bağırova və Dövlət Sərhəd Xidmətinin tibb xidməti kapitanı Aynur Bağırova ataları Milli Qəhrəman Allahverdi Bağırovun məzarı başında

darvazadan anasının tabutuna qədər dizin-dizin iməkəyib. Uzun müddət Allahverdinə anasının məzarından ayırmaq olmurdu. Gecələr də gedib onunla "söhbətləşmiş"...

Anadan sonra uşaqlar Almaz bacılarının ümidinə qalıb. Onlara həm ana olub, həm bacı.

Allahverdi yüngül atletika ilə məşğul idi. Sonra bir müddət voleybol oynayıb, nəhayətdə keçib futbola. Bir gün qonşu kəndin gəncləri ilə dava düşüb. Arada Allahverdi də olub. Onun zərbələrindən 10-11 nəfər xəstəxanaya düşüb. Kəndin camaatı biləndə ki, onları Allahverdi yaralayıb, şikayətlərini götürüblər geri. Deyiblər ki, biz hamımız Teymur əminin oğlu olsun deyər, onunla bərabər qurban deyən adamlarıq, indi həmin oğuldan necə şikayətçi ola bilərik. Bacısı deyir evdə çox sakit idi, mehriban, ürəyiyuşaq: "Səsi çıxmazdı, yüksəkdən danışmazdı. O qədr kövrək idi, balaca bacımızın ağıllamağına dözməzdi".

Analarının beş il sonra ataları da rəhmətə gedir. O zaman Allahverdi peşəkar idmanla məşğul olurdu. Qiyabi təhsil alırdı. Əsgərlikdən qayıdan qardaşı Eldar atasının ət dükanını işlədirdi. Allahverdi evə çörək belə almazmış, evə vərdisi olmayıb. Ancaq eləyəndən sonra qardaşı Eldar onu yavaş-yavaş evdarlığa cəlb edib, dükan-bazara getməyi, alış-verişi öyrədir.

Allahverdinin üç gün, üç gecəlik toyu

Qardaşların üçü də gec evlənilib, 30 yaşları keçəndən sonra. Allahverdi gec evləndiyi üçün onlar da onun qarşısına keçməyiblər.

1981-ci il dekabrın 13-dən 16-na qədər üç gün Allahverdiyə toy çalınıb. Qonşu kənddən Validə adlı qızla evlənilib. 1988-ci ildə Qarabağ müharibəsi başlayanda Allahverdi Bağırov restoran işlədirmiş.

1988-ci ilin 25 fevralında Bəxtiyarla Əlini Əsgəranda ermənilər qətlə yetirdikləri gündən Allahverdi ilə Eldar Bağırovların missiyaları dəyişir. Onların dəfnini, ailələrinə yardımın hamısını Eldar təşkil edir. Gecələr gənclər yığışib Ağdamı mühafizə edirdilər, növbə çəkirdilər. Qonşu rayonlardan da silah-sursat yığıb gətirirdilər Allahverdinin restoranına. Eldar da ət dükanını buraxmışdı, qardaşlar bütün sakinlər kimi ancaq Ağdamın müdafiəsinin qeydinə qalırdılar.

Düşmən bunları bilib Eldarın başına pul mükafatı qoyur.

Allahverdi Bağırovun qəhrəmanlıqları saya-hesaba gəlməz. Ən böyük hərbi uğuru isə 1992-ci il 12 iyun Aranzəmin döyüşündə olur, onun dəstəsi 100 erməni əsgərini məhv edir, 10 düşməni əsir götürür. Sonradan həmin əsirləri bizim erməni əsirliyində olanlarımızla dəyişirdilər.

Xocalı deyəndə Allahverdi Bağırov ilk yada düşənlərdəndir. Çünki xocalıların əsirlikdən xilas olunmasında, yaralıların yerləşdirilməsində, soyqırırma məruz qalanların dəfn edilməsində Allahverdi böyük əmək sərf edib. Bağırov erməni polkovnik Vitali Balasyan vasitəsilə üç gün ərzində 1003 Xocalı əsirini ermənilərin əlindən xilas edib. Həmin Vitali Allahverdi ilə birgə vaxtilə Ağdamda futbolda oynayıblar.

1992-ci il iyunun 12-də döyüş mövqeyində olduğu Naxçıvanıkdən təcili Ağdama çağırılan Allahverdi Bağırovun olduğu maşın minaya düşür. Maşında olan 7 nəfərdən üçü həlak olur. Allahverdi Bağırov, sürücü, bir də Nizami adlı həkim...

Şəhid olanda Allahverdinin cəmi 46 yaş vardı. Bir oğul, iki qız atası idi. Tez-tez övladlarını bacısı Almaza tapşırırmış, "mənə bir şey olsa, ona sığın" - deyirmiş. Oğul Elşən də Allahverdi ilə birlikdə düşməne qarşı döyüşürdü. Qızları isə indi Allahverdi Bağırovun davamçılarıdır - hər ikisi hərbi rütbə daşıyır.

Onun üçün qazılan məzarda Çingiz Mustafayev dəfn olunub

Allahverdi Bağırov üçün Bakıdakı Şəhidlər xiyabanında qəbir qazılır. Ailəsi onun Ağdam Şəhidlər xiyabanında qardaşı Eldar Bağırovun yanında dəfn edilməsini istəyir.

Bakıdakı Şəhidlər xiyabanında Allahverdi Bağırov üçün qazılan qəbirdə isə ondan bir neçə gün sonra həlak olan Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Çingiz Mustafayev dəfn edilib.

Allahverdi Bağırova vəfatından sonra, 1993-cü ildə Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı adı verilib. 1998-ci ildə isə "Qızıl ulduz" medalı ilə təltif olunub.

Allahverdi Bağırov şəhid olandan bir il sonra, 1993-cü ildə Ağdam işğala məruz qalır. 27 ildən sonra isə Azərbaycan ordusu Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə Ağdamı və bütün Qarabağı işğaldan azad edir.

Mənfur düşmən o torpaqlarda daş üstə daş qoymayıb, məzarlıqları belə yerləyəkən edib. Eldar Bağırovun və yüzlərlə qəhrəman şəhidin məzarının yeri belə bilinmir. Allahverdi Bağırovun dağıdılmış məzarının yerini qızları hansısa nişanından tanıyıb müəyyən ediblər.

Azad edilən Ağdama səfər edən rəsmilər, xaricilər, jurnalistlər, ictimaiyyət nümayəndələri də əksərən yollarını bu məzara salırlar. Milli Qəhrəman Allahverdi Bağırovun məzarı artıq qalib Ağdamın yeni ziyarətgahlarından birinə çevrilib.

Bu gün onun məzarının başında Azərbaycan bayrağı dalğalanır, ruhu şaddır. Qarabağ uğrunda şəhid gedənlərin, Qarabağda ruhu didərgin düşmüş bütün rəhmətliklərinin ruhu şad, məkanı Qarabağ olsun...

Ramilə QURBANLI, "Azərbaycan"